

مدرسهٔ اربعین

نشستی برای انتقال ایده‌ها و تجربه‌های مرتبط با زیارت اربعین دانش‌آموزان

اجرای فرایند آموزشی مدرسه چه راهکاری پیاده کردید؟

تلاش همهٔ ما واقعا این است که کمک کنیم حتی یک قطره، به این سیل عظیم و دریای بزرگ اضافه شود. برای اینکه تعداد بیشتری از دانش‌آموزان ما بتوانند در این برنامهٔ اربعینی شرکت کنند و با توجه به اینکه لازم است از تعطیلی مدرسه پرهیز کنیم، تصمیم گرفتیم دو روز منتهی به اربعین را به دورهٔ درس‌ها و حل تمرین‌ها اختصاص دهیم تا دانش‌آموزان با نبودن سر کلاس، از تحصیل عقب نیفتند. برای روز بعد از اربعین هم یک سفر زیارتی شهر ری ترتیب دادیم برای کسانی که به سفر اربعین نرفته بودند یا زودتر از سفر برگشته بودند؛ تا هم مشکلی برای کسانی که حضور ندارند پیش نیاید و هم بقیه ثواب زیارت سیدالشهدا (علیه‌السلام) را ببرند.

دبیران و همکاران هم، به لطف خدا، به‌صورت کاملاً داوطلبانه، فعالیت‌ها و شرح وظایف همکارانی را که سفیر اربعین بودند،

در ۲۱ آبان ۱۳۹۸ به همت جمعی از مدرسه‌ها برگزار شد. در این نشست سه‌ساعته، ده نفر از معلمان و مسئولان مدرسه‌ها ایده‌ها و تجربیات خود را بیان کردند تا علاوه بر انتقال تجربه و استفاده از ایده‌های سایر مدرسه‌ها، برای برنامهٔ اربعین سال آیندهٔ مدرسهٔ خود فعالیتی مشترک تعریف کنند. در این گزارش، ابتدا صحبت‌های همکاران این نشست را خواهید خواند و پس از آن خلاصهٔ نکات مطرح شده در نشست خواهد آمد.

اسفندیاری، مدیر مدرسه

با توجه به اینکه مدرسهٔ شما دانش‌آموزان را به اردوی زیارتی اربعین نمی‌برد، برای استفاده از فرصت اربعین در مدرسه چه ایده‌ای را اجرا کردید؟

ما در مدرسه پوششی با عنوان «من اربعینیم» راه انداختیم. در این پوشش بچه‌ها به دو دسته تقسیم شدند. حامیان و سفیران اربعین. سفیران اربعین دانش‌آموزانی بودند که عازم این سفر بودند و حامیان اربعین بچه‌هایی بودند که به هر دلیلی نمی‌توانستند برای سفر کربلا راهی

شوند. آن‌ها حوزهٔ حمایتشان را مشخص می‌کردند و اینکه در کدام امور فرهنگی مدرسه می‌توانستند کمکی کنند. حتی مشخص می‌کردند، در ایامی که سفیران در کلاس حاضر نیستند، کدام درس را پس از بازگشت به آن‌ها منتقل خواهند کرد. سفیران اربعین هم در برگه‌ای که برایشان آماده کرده بودیم، جمله‌ای را خطاب به حامیان خودشان می‌نوشتند و از آن‌ها حالیت می‌گرفتند و قول می‌دادند آن‌ها را دعا کنند و به یادشان باشند.

برای جلوگیری از توقف یا کند شدن

آخری‌ها کتاب «ادب حضور» را باید بخوانند.

◀ مالکی، مدیر مدرسه

مدرسه شما چه فعالیت‌هایی را برای زمینه‌سازی سفر اربعین امسال انجام داد و دانش‌آموزان چه نقشی در این زمینه داشتند؟

قسمتی از کار به عهده خود دانش‌آموزان بود؛ یعنی اتاق فکری داشتند و مرتبط با اربعین کارهایی می‌کردند و پیشنهادهای خیلی خوبی می‌دادند. شوراهای دانش‌آموزی مدرسه ما جدی هستند و ایده‌ها را خود بچه‌ها به ما می‌دادند. اولاً گفتند روزشمار اربعین داشته باشیم. ایده خیلی قشنگی بود. از خیلی قبل‌تر، روزشمار اربعین گذاشتیم. نماهنگ‌های کوتاه یک یا دو دقیقه‌ای در نمازخانه پخش می‌کردیم و پلاکاردهایی به دیوار می‌زدیم که مثلاً ۱۵ روز به اربعین مانده است. خود دانش‌آموزان تأکید کردند مسافران از سفر اربعین خود عکس بگیرند و عکس‌ها را در فلش بیاورند تا در مدرسه پخش کنیم.

کار دیگری که انجام دادیم، احیای سنت چاووشی خوانی بود. آن‌هایی که می‌خواهند سفر بروند، چاووشی می‌خوانند. اگر در ساعت مدرسه باشد، دانش‌آموزان دیگر جمع می‌شوند و ضمن بدرقه، برایشان شعرهایی می‌خوانند.

◀ براتی، معلم مدرسه

برنامه سفر اربعین چه مشکلاتی را از دانش‌آموزان رفع می‌کند؟

بحث رفاه‌زدگی در دانش‌آموزان نسل جدید به نسبت نسل‌های قبل جدی‌تر است. سفر اربعین آن‌ها را با دنیای دیگری آشنا می‌کند که با وجود نبودن رفاه مادی زیاد، شور و نشاط آن فراوان است.

بحث دیگر رفتارهای بی‌گانه دانش‌آموزان است. این برای ما خیلی موضوعیت دارد. در زمان جبهه و جنگ نوجوانان ۱۵ و ۱۶ ساله کارهای بزرگی انجام دادند، ولی الان به واسطه رفتار خانواده‌ها و بزرگ‌ترها با بچه‌ها، آن‌ها حس کوچک بودن و ناتوانی پیدا می‌کنند. سفر اربعین فرصت خوبی است تا دانش‌آموزان توانمندی‌های خود را کشف و بارور کنند.

قبل از سفر اربعین لازم است دانش‌آموزان چه آمادگی‌هایی کسب کنند؟

قبل از سفر آمادگی ذهنی لازم است. به همین دلیل، مطالعه چند کتاب، شرط شرکت دانش‌آموزان مدرسه ما در سفر اربعین بود؛ کتاب‌های «سرباز کوچک امام، فتح خون و کتاب نخل و نارنج» که محتوای آن‌ها به آمادگی روحی دانش‌آموزان برای این سفر کمک می‌کنند.

موضوع دیگر، آمادگی جسمانی است. اردوهای را تعریف کردیم. بچه‌ها را به دشت هویج بردیم و گفتیم اردو اختیاری است، اما برای بچه‌هایی که در سفر اربعین شرکت می‌کنند، اجباری است، چون باید یاد بگیرند کوهنوردی کنند و مسیری طولانی را بروند تا قوت جسمانی پیدا کنند.

آیا دانش‌آموزان هم در آماده کردن مقدمات سفر نقشی داشتند؟

امسال کارگروهی از خود دانش‌آموزان تشکیل دادیم که دغدغه اصلی‌اش برطرف کردن موانع سفر اربعین بود. مهم‌ترین مانعی که بچه‌ها با آن مواجه بودند، این بود که خانواده‌ها اجازه نمی‌دادند. هم‌اندیشی کردیم. همه بچه‌ها را جمع کردیم و به هر کدام گفتیم پیشنهاد بدهند چطور خانواده اجازه بدهد بچه‌ها در این سفر شرکت کنند. ما می‌دانیم که در متوسطه دوم رابطه بچه‌ها معمولاً با خانواده‌ها ضعف دارد. حتی در خانه پرخاشگرند، اذیت می‌کنند، بی‌نظم هستند، احترام خانواده را نگه نمی‌دارند و... اربعین بستر و مدخلی بود که بتوانیم به حل این مشکل کمک کنیم. مثلاً گفتیم این دو سه ماهی را که تا اربعین مانده است، اتاقتان را مرتب کنید. صبح‌های روز تعطیل برای خانواده نان بخرید و صبحانه را آماده کنید.

البته خانواده‌هایی هم مشتاق حضور فرزندشان در سفر اربعین بودند، ولی من به آن‌ها گفتم شما هم اجازه ندهید. بگذارید این دو سه ماه را با هم طی کنیم تا فرزندتان ضعف رفتاری‌اش با شما را اصلاح کند.

ما از این اتفاق نتایج بسیار خوبی گرفتیم. بعد از سفر اربعین که دور جدید جلسات اولیا شروع شده است، بازخوردهای بسیار

به عهده گرفتند. خدا را شکر در ایام اربعین کلاس‌های ما و امور روزمره مدرسه بدون هیچ‌گونه وقفه و تعللی پیش رفت.

دانش‌آموزان مدرسه در فعالیت‌های اربعینی چه نقشی داشتند؟

دانش‌آموزان ما از اول مهرماه در کلاس کار و فناوری‌شان هدایایی مانند جاکلیدی یا هدیه‌های کوچک قابل حمل که حجم زیادی هم نداشته باشد آماده می‌کردند. این هدیه‌ها برای کودکان عراقی بودند که میزبان برنامه اربعین هستند. همکاران یا دانش‌آموزان آن‌ها را با خود می‌بردند و از طرف همه بچه‌ها به این عزیزان تقدیم می‌کردند.

◀ سخن سنج، معلم مدرسه

شما برای آمادگی دانش‌آموزان برای زیارت اربعین چه کارهایی انجام می‌دهید؟

دانش‌آموزان ما موظف هستند حداقل یک کتاب مرتبط مطالعه کنند؛ یعنی هر پایه‌ای به‌طور مشخص، متناسب با سنشان باید یک کتاب مخصوص بخواند. حتی بچه‌های سال آخر؛ برای مثال سال

مثبتی از این کار دریافت کرده‌ایم.

اگر دانش‌آموزی به دلیل ناتوانی مالی نتواند در سفر اربعین شرکت کند، چه راهکاری وجود دارد؟

سال گذشته به این مسئله برخوردیم. بعضی از بچه‌ها نمی‌توانستند بیایند، چون خانواده نمی‌توانست هزینه سفر را تأمین کند. با دانش‌آموزان کار گروهی تشکیل دادیم تا برای حل این مشکل چاره‌ای بیندیشیم.

ما یک مجموعه کلاس‌های کارآفرینی در تابستان تعریف کردیم. تمام آن‌ها با نگاه اربعینی بود. البته شاید اگر اربعین هم نبود، ما این کارها را می‌کردیم! ولی همین کار انگیزه بچه‌ها را بیشتر کرد. بگذریم از اینکه در بعضی پروژه‌ها بچه‌ها شکست خوردند و کاملاً هم ضرر کردند، ولی اتفاق خیلی خوبی بود. یعنی کلاس‌های تابستان ما رنگ و بوی خیلی قشنگی گرفت و در کنارش دانش‌آموزان از طریق تهیه و فروش مواد غذایی توانستند چند میلیون درآمدزایی کنند.

به نظر شما چه مشکلاتی ممکن است در این مسیر قرار بگیرند؟

بیماری و مسائل بهداشتی. پارسال چند نفر از بچه‌ها بیماری‌های جدی و سخت گرفتند که کل اردو را تحت تأثیر قرار داد. امسال سعی کردیم بیشتر رعایت کنیم.

ایجاد دوستی‌های افراطی نیز از مشکلات است. در این سفر من حس کردم در جمع خودمان دارد این اتفاق می‌افتد. فضای معنوی و رقیق شدن قلب‌ها دوستی‌ها را اضافه می‌کند. باید مراقب بود دوستی‌ها به مسیر افراط نروند.

موضوع دیگر، کم شدن احساس وابستگی به والدین است. البته دور شدن از جهاتی خوب است، ولی اینکه بچه یک هفته در سفر سراغ خانواده‌اش را نگیرد، خیلی بد است. ما تأکید می‌کردیم بچه‌ها مکرر با خانواده‌ها تماس بگیرند و بگویند دعاگو هستیم؛ در نجف، کربلا و در جاهای دیگر.

بعد از سفر برای حفظ معنویت دانش‌آموزان چه کارهایی کردید؟

برای حفظ حال خوش سفر، مسابقه خاطره‌نویسی داشتیم. قرارهای معنوی ادامه‌دار مانند دعای عهد، زیارت عاشورا، محاسبه نفس، نهج‌البلاغه‌خوانی نیز بسیار مؤثرند. رهبری می‌فرمایند که لازم است نهج‌البلاغه به مدرسه‌ها بیاید. خب می‌توان این را مطرح کرد که کجا برای این کار بهتر از همه است؟ در نجف، در حرم امیرالمؤمنین (علیه‌السلام). آنجا نیت کردیم شبی ده دقیقه نهج‌البلاغه بخوانیم. بچه‌های ما هنوز هر شب دارند این کار را انجام می‌دهند. مقدمه‌سازی برای سفر بعد هم خوب است. ما به بچه‌ها گفتیم فلک اربعینی درست کنند و از همین الان پول

پس‌انداز کنند تا در سفر بعد، بخشی از هزینه را خودشان تقبل کنند.

◀ دبیرلو، معاون فرهنگی مدرسه تجربه برگزاری اردوی دانش‌آموزی زیارت اربعین چه مشکلاتی در پی داشت؟

برای اولین بار مدرسه ما دخترانش را به سفر خارج از کشور برد. هم مدرسه دخترانه ما و هم پسرانه، اردوی دانش‌آموزی سفر اربعین داشتیم. اما نگرانی خانواده‌های دخترخانم‌ها بیشتر بود و این کار را برای ما سخت‌تر می‌کرد. به لطف ابا عبدالله (علیه‌السلام) همه این‌ها حل شد و بچه‌ها با تمام سختی‌ها و فراز و نشیب‌ها به سلامتی رفتند و برگشتند.

بعضی‌ها اصلاً اجازه نمی‌دادند دخترشان به تنهایی به چنین سفری برود. ما روی این موضوع خیلی فکر کردیم و تصمیم گرفتیم اجازه بدهیم مادرها هم شرکت کنند. ولی مشکل این بود که نمی‌دانستیم اگر مادرها همکاری نکنند، چه کنیم؟ الحمدلله مادرها هم برای ما ظرفیت فوق‌العاده‌ای بودند و کمک زیادی کردند.

◀ خلاصه ایده‌ها و تجربه‌های آموزشی و تربیتی فایده‌های برگزاری برنامه اربعین توسط مدرسه

- بازده تربیتی بسیار زیاد برنامه اربعین نسبت به سایر فعالیت‌های تربیتی؛
- تقویت روحیه کار تشکیلاتی و ارتباط دانش‌آموزان با یکدیگر در فضایی معنوی و در راستای دوستی با خدا و ائمه اطهار (علیهم‌السلام)؛
- تقویت ارتباط دانش‌آموزان با خانواده‌ها در تلاش برای گرفتن اجازه سفر و همچنین همراهی خانواده‌ها در سفر؛
- درونی شدن انگیزه دین‌داری و درس خواندن، با توجه به درک کاربرد بعضی از درس‌ها در سفر؛
- افزایش چشمگیر مهارت‌های اجتماعی، روحیه مسئولیت‌پذیری و فضایل اخلاقی؛
- ایجاد ارتباط صمیمانه بین خانواده‌های

● برنامه‌ریزی برای جلوگیری از آفات سفر مانند بی‌برنامگی و اتلاف وقت، اسراف، شکم‌چرانی، زبان‌چرانی، استفاده نامناسب از تلفن همراه، بیماری‌های سخت و ایجاد دوستی‌های افراطی؛

● فعالیت‌های درآمدزا توسط دانش‌آموزان با هدف تأمین مخارج سفر، برای مثال فروش لوازم تحریر ایرانی، پرورش ماهی و گل و گیاه، سیمی کردن کتاب، و تهیه و فروش مواد غذایی.

پیشنهادهای اجرایی و فرهنگی

حین سفر

● توجه دادن دانش‌آموزان به زیبایی‌ها و باطن زیارت اربعین، نه ظاهر آن؛

● گروه‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های ۵ تا ۱۰ نفری همسن به همراه یک مربی؛

● هماهنگی با مدرسه‌های عراقی برای اسکان و ارتباط‌گیری دانش‌آموزان ایرانی با دانش‌آموزان عراقی و برنامه‌های مشترک فرهنگی؛

● خادمی فرهنگی و اجرایی در مسیر در موبک مدرسه یا سایر موبک‌ها، به‌خصوص موبک‌های عراقی؛

● همراهی خانواده‌ها در سفر، به‌خصوص برای دانش‌آموزان دختر؛

● استفاده از فرصت طی مسیر با اتوبوس در ایران و پخش کلیپ و روایت‌گری؛

● کم کردن فشار جسمانی با کارهایی مانند پیاده‌روی بخشی از مسیر نه الزام همه مسیر، یا ارسال کوله‌های دانش‌آموزان با ماشین به محل اسکان؛

● حضور تیم پیش‌قراول و انجام هماهنگی‌های لازم برای اسکان و حمل‌ونقل؛

● هماهنگی محل اسکان مطمئن، حتی در شرایطی با پرداخت هزینه.

برنامه‌های پس از سفر

● حفظ حال خوش سفر با قرار معنوی ادامه‌دار، مانند دعای عهد، زیارت عاشورا، محاسبه نفس، نهج‌البلاغه خوانی؛

● خاطره‌نویسی و برگزاری نمایشگاهی از عکس‌ها یا خاطرات سفر؛

● برگزاری جلسات آسیب‌شناسی سفر برای کارکنان و دانش‌آموزان ■

عراقی و موبک‌دارانی که از زائران پذیرایی می‌کنند؛

● تهیه و تنظیم نشریه توسط دانش‌آموزان، به چندزبان، برای سایر دانش‌آموزان، زائران ایرانی، زائران عراقی و موبک‌داران عراقی؛

● چاپ ووشی‌خوانی و بدرقه دانش‌آموزانی که به زیارت اربعین می‌روند؛

● گردآوری و چاپ کتاب خاطرات دانش‌آموزان و مربیان از سفر اربعین؛

● برگزاری اردوی سفر زیارتی اربعین توسط مدرسه؛

● برپایی موبک در عراق و ایران توسط دانش‌آموزان و کادر مدرسه یا همکاری در سایر موبک‌ها؛

● برگزاری اردوی جهادی برای تجهیز، بازسازی یا زیباسازی مدرسه‌های عراق.

برنامه‌های پیشنهادی قبل از سفر اربعین

● ایجاد آمادگی معنوی در دانش‌آموزان با برگزاری برنامه‌هایی مانند زیارت مشهد، امامزادگان و مزار شهدا و همچنین کتاب‌خوانی؛

● افزایش آمادگی جسمانی دانش‌آموزان و کارکنان با برنامه‌های ورزشی، به‌خصوص پیاده‌روی و کوه‌نوردی، اردوهای زندگی در شرایط سخت و اردوهای جهادی؛

● افزایش اطلاعات و مهارت مربیان با برگزاری کلاس‌های آموزش زبان عربی با لهجه عراقی و عراق‌شناسی و جلسات انتقال تجربه؛

● تشکیل کارگروه اربعین توسط دانش‌آموزان با هدف جلب رضایت خانواده‌ها، تعریف و انجام فعالیت‌های فرهنگی و اجرایی اربعین؛

حاضر در سفر با کارکنان مدرسه؛

● تقویت ارتباط دانش‌آموزان با معلم راهنما یا مربیان و همچنین کارکنان با یکدیگر؛

● تقویت انگیزه‌های فراملی و آمادگی برای نقش‌آفرینی تمدنی؛

● افزایش بصیرت و تقویت روحیه انقلابی در دانش‌آموزان.

برنامه‌های کلی قابل اجرا برای مدرسه‌ها

● تسهیل سفر دانش‌آموزان و کارکنان با تغییر در برنامه‌ریزی عادی آموزشی، مسئولیت‌سپاری در مدرسه و مقررات مرخصی؛

● تسهیل سفر کارکنان مدرسه با اعطای وام و کمک‌هزینه سفر اربعین به آن‌ها و خانواده‌ایشان؛

● ترغیب دانش‌آموزان و اولیا به زیارت اربعین به کمک برنامه‌های فرهنگی مانند تبلیغات در فضای مجازی و خاطره‌گویی از سفر اربعین سال گذشته توسط دانش‌آموزان و مربیان، و همچنین روزشمار رسیدن به اربعین؛

● جمع‌آوری کمک برای برگزاری موبک توسط مدرسه یا سایر مجموعه‌ها یا اعزام دانش‌آموزانی که از لحاظ مالی در مضیقه هستند؛

● مشارکت دانش‌آموزانی که امکان سفر برای آن‌ها وجود ندارد در فراهم ساختن شرایط سفر برای سایر دانش‌آموزان، از طریق برنامه‌هایی مانند انتقال مطالب درسی به دانش‌آموزانی که به سفر رفته‌اند؛

● برگزاری نمایشگاه عکس از عکس‌های دانش‌آموزان؛

● ساخت و تهیه هدیه برای کودکان